

การพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานของ
นักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

The Development of the Readiness Preparation Program for
Problem-based Learning among Nursing Students,
Chiang Mai University.

ผ่องศรี	เกียรติเลิศนภา	Ed.D.*	Pongsri	Keitlertnapha	Ed.D. *
อารีวรรณ	กลิ่นกลิ่น	Ph.D.**	Areewan	Klunklin	Ph.D. **
ทวิลักษณ์	วรรณฤทธิ์	D.s.N.*	Taweeluk	Vannarit	D.s.N.*
ศรีนวล	วิวัฒน์คุณูปการ	วท.ม.***	Srinuan	Vivatkunupakan	M.S.***

บทคัดย่อ

การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนแบบใหม่ที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนและเกิดการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และอาจารย์ผู้สอนรายวิชา 562203 การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ปีการศึกษา 2549 และปี 2550 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลทางด้านรูปแบบการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) สร้างโปรแกรมการเตรียมความพร้อมในการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน 3) ทดลองใช้โปรแกรม กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และอาจารย์ผู้สอนปีการศึกษา 2549 4) ปรับปรุงโปรแกรม 5) ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรม โดยทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และอาจารย์ผู้สอนในปีการศึกษา 2550 และพบว่าโปรแกรมการเตรียมความพร้อมในการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 56.80 และ 6) ปรับปรุงโปรแกรมให้สมบูรณ์

- * ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
* Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
*** ข้าราชการเกษียณอายุ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
*** Retired personnel, Faculty of Nursing, Chiang Mai University

ผลการวิจัยพบว่า

โปรแกรมการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานของ นักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้ระยะเวลา 3 วัน กิจกรรมในโปรแกรมประกอบด้วยการบรรยายเรื่องการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และการอบรมเชิงปฏิบัติในหัวข้อเรื่อง 1) การเรียนแบบกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่ม 2) การฝึกปฏิบัติการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานโดยแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 10-15 คน ให้ศึกษาศถานการณ์จำลอง 1 สถานการณ์ เพื่อกำหนดปัญหาจัดทำแผนที่ความคิด สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม และฝึกทำข้อสอบแบบอัตนัยประยุกต์ 3) การสะท้อนคิด และ 4) การจัดการความเครียด

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปในการเตรียมความพร้อมในการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคและเป็นแนวทางสำหรับรายวิชาต่างๆ ต่อไป

คำสำคัญ : โปรแกรมการเตรียมความพร้อม การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษาพยาบาล

Abstract

Problem-based Learning (PBL) is a new learning strategy. Readiness preparation is essential to the students to be ready and satisfied in studying. This research and development was aimed to develop the PBL readiness preparation program for nursing students, Faculty of Nursing, Chiang Mai University. The study population consisted of the second-year nursing students and faculty members who responsible in the course of 562203: Health Promotion and Disease Prevention, academic year 2006 and 2007. The study processes were 1) literature reviewed regarding PBL, 2) developed the PBL readiness preparation program and testing for content validity by panel of 3 experts, 3) tried out the program with the second-year students and faculty members in academic year 2006, 4) revised the program, and 5) examined the effectiveness of the program with the second-year nursing students and faculty members in academic year 2007; the result revealed that the appropriateness of the PBL readiness preparation program developed was in the good level (56.80%), and 6) final revised the program.

The result of study

The duration of the PBL readiness preparation program for nursing students, Faculty of Nursing, Chiang Mai University should be 3 days. The activities in the program consisted of the lecture in the topic of PBL and the work shops in the topics of 1) small group learning and group process, 2) practicing in PBL by divided the students in the small group, 10 – 15 in each group; provided one scenario to the group to assess the problem, develop mind-map, search for necessary data, and do the modified essay questions (MEQ), 3) reflection, and 4) stress management.

The results of this study can be used to prepare the students in studying by PBL method in the course of Health Promotion and Disease Prevention and can be used as a guide for other courses.

Key words: The Readiness Preparation Program, Problem-based Learning, Nursing Student.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งแวดล้อมในการดูแลสุขภาพในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การดูแลผู้รับบริการซับซ้อนมากขึ้น ผู้รับบริการมีความต้องการและเรียกร้องจากการบริการมากขึ้น พยาบาลจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการคิดวิเคราะห์และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้บริการที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในการศึกษาพยาบาลจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลเป็นพยาบาลที่มีศักยภาพดังกล่าวได้ เพราะวิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – based learning) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียน (มนสภรณ์ วิฑูรเมธา, 2544) เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และรู้จักวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีม (ผกา มาศสงวน ไทร, 2546) ที่สำคัญที่สุดจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะในการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานนี้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเอง 2) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหา และ 3) การเรียนแบบกลุ่มย่อย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทักษะที่นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาในการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบด้วย การสืบค้นข้อมูล การสะท้อนคิด การประเมินความรู้โดยการเขียนแผนที่ความคิด การกระตุ้นและจูงใจตนเองในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การประเมินผล

การทำงานของตนเอง ความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ทักษะทางสังคมและจริยธรรม

ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานบรรลุตามเป้าหมาย แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรูปแบบนี้มาก่อนจึงอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการเรียน เช่น ในระยะแรกของการเรียนการสอนนักศึกษายังไม่เข้าใจวิธีและแนวทางในการเรียนทำให้รู้สึกว่าเป็นวิธีการเรียนที่ยากลำบากเหน็ดเหนื่อย ใช้ความคิดและเวลามาก รู้สึกว่าไม่มั่นใจในความสามารถของตน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานให้กับนักศึกษาก่อนที่จะนำวิธีการเรียนการสอนนี้มาใช้ (แน่นน้อย ย่านาวารี, 2547) นอกจากนี้ พรปวีณ์ ชื่นใจเรือง และดวงเดือน รัตนะมงคลกุล (2547) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาพยาบาลผู้สูงอายุ และให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการปฐมนิเทศการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานให้ใกล้ชิดเข้าใจทุกขั้นตอนโดยเฉพาะการชี้แนะตนเอง การเป็นสมาชิกกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ผลของการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับกฎแห่งความพร้อมดังที่ อารี พันธุ์มณี (2534) ได้อธิบายกฎแห่งความพร้อม (rule of readiness) โดยใช้แนวคิดของ ธอร์นไดค์ (Thorndike) ว่าพื้นฐานและแนวโน้มที่บุคคลจะทำงานให้ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับความพร้อมและ